

PREMI SOLIDARITAT 2016

DISCURS DAVID BONDIA

Molt Honorable Presidenta del Parlament de Catalunya, Il·lustres diputats i diputades, Digníssimes autoritats, Amigues i amics

En primer lloc, voldria agrair la gentilesa del Parlament de Catalunya de permetre'ns, un any més, lliurar el Premi Solidaritat de l'Institut de Drets Humans de Catalunya a la seva seu.

El lliurament del Premi ens dona any rere any l'oportunitat de reconèixer la trajectòria d'una persona o entitat en la defensa dels drets humans, i de guardonar també un mitjà de comunicació per la difusió de les problemàtiques aparellades a la vulneració dels drets.

Voldria per tant, en segon lloc, felicitar els guardonats d'enguany i agrair-vos la vostra presència en aquest acte.

El lliurament del Premi també ens dóna l'oportunitat de fer una reflexió sobre l'Estat i els reptes que planteja la protecció dels drets humans en el nostre entorn. Des de ja fa uns anys, no només des de l'inici de la crisi econòmica sinó també abans, les grans problemàtiques en matèria de drets humans a casa nostra giren al voltant del progressiu desmantellament del nostre Estat de benestar, mitjançant unes retallades brutals, que estan deixant en un no-res la gran majoria de drets econòmics, socials i culturals (sanitat, educació, cultura, habitatge...etc). A aquesta situació se li ha afegit també un intent descarat de criminalitzar la protesta i l'exercici de la llibertat d'expressió, mitjançant la

Llei de Seguretat Ciutadana i la utilització dubtosa de determinats delictes tipificats al Codi penal.

L'any 2016, a casa nostra, hem patit la lamentable judicialització de la política i la politització de la justícia, inclosa la constitucional, que ha suposat una degradació de l'Estat de dret i que ha volgut buidar de contingut el principi de la separació de poders, repercutint greument en l'exercici de drets fonamentals. Però, quan parlem de drets humans, per sort, no tot s'acaba en el procés. Moltes vegades en adonem que des d'aquest procés s'ha pensat més en properes eleccions que en properes generacions, molts cops s'ha parlat de transparència amb molta opacitat i hem vist com certs governants han confós el seu càrrec, un privilegi temporal guanyat per votació, amb el títol de propietaris sobre les persones i els bens públics.

Si ens centrem en parlar de drets humans, si bé a casa nostra, en alguns aspectes podem apreciar millores, són molts els àmbits en els que encara tenim grans mancances. Moltes d'elles per creure que determinades situacions són conjunturals, i no s'han abordat com a causes estructurals de violacions dels drets humans. Així, per exemple, quan parlem de la pobresa com una violació dels drets humans hem de recordar que no som un país pobre, estem en un país amb pobres, on la riquesa està mal distribuïda i això condemna a milers de persones (molts nens i nenes) a viure en una situació d'extrema vulnerabilitat. També ens cal assenyalar que les violències, algunes institucionals, (contra les dones, contra els migrants, contra els pobres, contra els musulmans) són violències estructurals que estan fonamentades en discursos de l'odi i de la discriminació.

Davant aquestes situacions, ens cal fer una crítica constructiva i mobilitzar la vergonya per tal de canviar determinades dinàmiques. Així, per exemple, en matèria de drets humans és molt diferent actuar amb radar (deixar-se portar pels corrents de moda, com s'ha fet fins ara amb moltes polítiques públiques des de diferents àmbits de poder, nacional o local) o amb brúixola (sabent el que es vol i anant a buscar-ho). Per sort, dins de la nostra societat hi ha persones i entitats com els Iaiaoflautas o el Catalunya Plural que ens recorden que la lluita per la garantia dels drets humans s'ha de fer amb una brúixola ben orientada per tal de revertir i explicar les realitats i fomentar la construcció de societats més justes i més igualitàries on els drets humans no siguin molts per pocs, ni pocs per molts, sinó molts drets humans per a tothom.

Enguany, centrarem les nostres reflexions en dos eixos principals:

- 1) La crisi de les nostres institucions per no saber fer front al repte dels refugiats i de la immigració
- 2) La necessitat d'enfortir el vincle entre la democràcia i els drets humans.

Un primer eix de reflexió ha de ser, necessàriament, sobre els refugiats i els migrants.

Si bé el proper dissabte sortirem al carrer a dir que “Volem acollir” hem de ser conscients que estem tractant els refugiats com a números, parlem de quotes, parlem de l'Europa fortalesa, parlem dels problemes que poden comportar i oblidem el deure de solidaritat que tenim envers a les dones i homes, nenes i nens, que fugen d'un conflicte ja que la seva vida corre perill. Hem acabat convertint l'atorgament de l'asil en un privilegi en mans dels Estats quan,

originàriament, quan qui fugíem érem nosaltres, era un dret humà. No es tracta de caritat, ni d'empatia ni d'exigència moral, és un deure jurídic que tenim cap els nostres germans.

És més, aquests no tenen drets només per ser víctimes d'una persecució, no ho oblidem, tenen drets per ser persones. I quan siguin a casa nostra, tindran els mateixos drets que nosaltres, hem d'estar preparats per fer front als missatges que ens parlaran que “primer són els de casa”.

També, quan siguin a casa nostra portaran les fronteres a les seves esquenes, patiran les discriminacions que pateixen molts dels migrants que es troben en el nostre territori. Hem de ser capaços de fer efectiva la màxima que diu “Ubi bene, ibi patria” (allí on estiguis bé, allí està la teva pàtria). I no només pels refugiats que arribin, sinó pels que ja són aquí, per tots aquells migrants que tractem com a desapareguts sense desaparèixer, per aquells que no volem veure o per aquells que són perseguits pel color de la pell, per aquells que han estat criminalitzats per ser maners, per aquells que estan tancats als CIE's, o per aquells que no van poder pagar l'entrada al concert del Palau Sant Jordi... Algun dia, farem el pas i interpretarem que el Dret a migrar no és només una obligació de supervivència, sinó l'exercici d'un dret humà.

No obstant, el proper dissabte, no hauríem de cridar només “Volem acollir”. Quan parlem de drets humans, en aquest cas el dret d'asil, parlem de titulars de drets (els refugiats), titulars de responsabilitats (les persones, les famílies, les entitats, els moviments de la societat civil), però no oblidem que tot això passa per uns titulars d'obligacions (les institucions). Hauríem de cridar “Volem que les nostres institucions acullin”. Són aquestes mateixes institucions, totes, les que han parlat dels refugiats com a números o com a

quotes i molts i moltes no ens sentim representats quan han deixat de parlar de persones. Si l'asil és un dret humà, aquest dret és inherent a totes les refugiades, no només a les 160.000 de les que parlar la UE, també la 160.001 té aquest dret (el mateix passa amb les xifres que s'utilitzen des de l'Estat espanyol, des de Catalunya i des d'àmbits locals).

Un segon eix de reflexió és en relació a la necessària interacció entre la democràcia i els drets humans.

Els drets humans s'han de viure en una democràcia plena. Però, la democràcia no és un tema que podem considerar només en mans dels electes que ocupen les institucions, ni tampoc un espai propi dels experts que defineixen què s'ha de fer i com s'ha de gestionar. Una concepció d'aquest tipus provoca el sentiment de desposseïció dels que haurien de ser també protagonistes o coproductors de les polítiques que els hi afecten i que, en canvi, acaben veient-se com simples objectes d'admiració. És per això que hauríem de parlar de la democràcia i, per tant, dels drets humans, com una forma de vida. Com un pensar i un fer que s'expressa de manera múltiple en qualsevol aspecte vital, lluny de la lògica estrictament de representació i de delegació. Ens cal reivindicar no només viure en democràcia i en drets humans sinó viure la democràcia i els drets humans.

Aquesta interacció entre la democràcia i els drets humans es troba clarament establerta a la Declaració Universal de Drets Humans Emergents, adoptada a Monterrey el 2007. Deu anys després està més vigent que mai ja que suposa una renovació del discurs fonamentador del drets humans, un espai de denuncia de les deficiències del sistema i una condemna a la globalització de

la indiferència. Articula els drets humans, com a proposta de la societat civil internacional transfronterera, en les sis dimensions reals de la democràcia, que van més enllà de la purament representativa: democràcia igualitària, democràcia plural, democràcia paritària, democràcia participativa, democràcia solidària i democràcia garantista.

Aquest concepte i catàleg de drets humans emergents comporten tres dimensions:

- 1) El reconeixement de drets nous: com el dret a la renda bàsica, el dret a la mort digna, el dret a migrar o el dret a la desobediència civil. De l'exercici d'aquest dret són clars exponents els Iaioflautes, al fer-ne pedagogia en les seves accions (com van fer, en el seu moment, els insubmisos al servei militar obligatori o els defensors de l'objecció fiscal a la despesa militar). Pedagogia que passa, entre d'altres coses, per acceptar les conseqüències del legítim exercici de la desobediència.
- 2) L'extensió del contingut de drets ja reconeguts: el dret a la salut, l'assistència sanitària i els medicaments, el dret a la interculturalitat o el dret a la seguretat vital. Aquest inclou el dret humà a l'aigua i el dret humà a l'energia, que va molt més enllà del control sobre el tall de subministraments o el bo social. L'aigua, el gas o l'electricitat no poden ser bens que es deixin a la il·lògica del lliure mercat. Sent els subministraments indispensables per la vida de les persones, qui té el poder sobre ells exerceix control sobre la societat i això no es pot deixar en mans dels oligopolis de les grans empreses.
- 3) I, l'extensió de drets a determinats col·lectius que tradicionalment no han gaudit d'ells: el matrimoni entre persones del mateix sexe, el dret

de vot de les persones migrants i la tutela de totes les manifestacions de comunitat familiar.

Impregnar-nos d'aquest concepte de drets humans emergents en portarà a la necessitat de deconstruir moltes de les estructures existents en matèria de drets humans per reconstruir unes noves categories que defensin una concepció mestissa dels drets humans, on aquests no s'implementin en funció dels costos sinó de les necessitats i on no estiguis exclosos, com ha passat fins ara, col·lectius que han estat sistemàticament ignorats i vulnerabilitzats.

Ja posats a fer, fora bo que a casa nostra comencéssim a pensar en elaborar un Pla Nacional de Drets Humans -no unes simples mesures de govern-, seguint les directrius de Nacions Unides, que fruit de la participació ciutadana reflectissin quines són les necessitats i els reptes per la societat civil catalana en matèria de drets humans. Fóra bo fer-ho ja per tal de no començar la casa per la teulada.

Molt Honorable Presidenta, digníssimes autoritats, amigues i amics: en aquest camí que ara cal transitar, podem tenir com a referents a entitats i persones que no han renunciat a lluitar per la defensa dels drets humans. Així, per una part, un referent és el Col·lectiu dels Iaioflautas. Les seves accions poden estar inspirades en allò que afirmà en el seu moment Santiago Ramón y Cajal “si un boig s'obstinés durant molt de temps en llençar pedres a la lluna, no obtindria (naturalment) el seu objectiu, però acabaria sent un bon foner. A vegades, per aconseguir el possible cal apuntar a l'impossible”. Aquestes dones i homes, amb armilla groga, ens assenyalen quines són les causes per les que encara cal lluitar (manters, refugiats, tancament dels CIE's –no per manca de llicències

sinó per ser centres on es vulneren els drets humans-, acabar amb els assassinats masclistes, aturar desnonaments, eradicar la repressió policial, ara ja amb pistoles tàser). I ens ho recorden des d'una posició d'autoritat. Ens recorden que el problema de la nostra societat no és la manca de poder, sinó la manca d'autoritat. L'autoritat no es demostra, sinó que s'exerceix mitjançant el testimoni de les pròpies accions, de la veracitat de les decisions, de l'exemple. Això és el que representen els Iaioflautes, totalment en una òrbita diferent de la d'aquells que han emmalaltit de poder. Amb la seva brúixola demostren que les lluites pels drets humans no es poden abandonar quan s'arriba a les institucions, que les lluites són des de l'horitzontalitat, i que el poder, fins a cert punt, és més fàcil d'obtenir, però no l'autoritat.

La capacitat d'acció dels Iaioflautes i l'alegria en les seves actuacions ens recorden que tenim l'obligació moral de no ser pessimistes: va contra la democràcia fer creure a la gent que no té capacitats per canviar les coses. Ens recorden que no tenim el dret a tirar la tovallola davant de determinades lluites i reivindicacions en matèria de drets humans ja que si nosaltres hem pogut gaudir de determinats drets i prestacions, com són la sanitat pública, l'escola pública, la Universitat pública, és gràcies a la lluita de moltes i molts que no en van poder fer ús.

I, per una altra part, un altre referent és El Catalunya Plural, mitjà independent, que ha seguit, pel que fa a l'exercici de dret a la llibertat d'expressió i del dret a donar i rebre informació, allò que deia Juan Ramón Jiménez: "Si os dan papel pautado, escribid del otro lado". Tenim clar que la llibertat d'expressió és un dels fonaments de qualsevol societat que es vulgui qualificar com a democràtica, condició del seu progrés i del desenvolupament

de cadascun dels seus membres i, en definitiva, dret fonamental per la salvaguarda de l'ordre públic democràtic. És per això que l'exercici d'un periodisme independent que no vingui condicionat pels interessos empresarials i que reivindiï el dret humà a conèixer la veritat, el dret a rebre una informació veraç i la capacitat d'abordar, des de l'objectivitat però mai des de la neutralitat, les violacions dels drets humans, se'ns fa més necessari que mai per acompanyar les lluites de la societat civil.

Així, entenem que mitjançant la denúncia i la crítica constructiva no partidista, que duen a terme els *Iaioflautas* i el *Catalunya Plural*, es poden crear les condicions per tal de construir un món i uns territoris on els valors dels drets humans no només siguin inherents a les entitats de la societat civil, sinó que també guiïn les actuacions dels poders públics.

Moltes gràcies